

DE ONTWIKKELING VAN EEN GEDRAGEN LEESBELEID

Siel Vienne
Pandora Versteden

Deze presentatie

- Leesbeleid: wat is het en waar hou je rekening mee?
- Van theorie naar praktijk: voorbeelden
- Korte reflectie: wat met het leesbeleid op je eigen school?

Een krachtig leesbeleid: wat?

Deel 1

Introductie

Introductie

Wat is voor jou een leesbeleid? Wat versta je daaronder?

Ondersteuningstrajecten

- Wij ondersteunen scholen in twee projecten
 - Zowel *top-down* als *bottom-up* (Van den Branden, 2019) inzetten op inhoudelijke en structurele kenmerken van een leesbeleid (cf. Merchie et al., 2015)
- Met aandacht voor kenmerken effectief taalbeleid (Vanbuel & Van den Branden, 2019; gebaseerd op Hargreaves & Fullan, 2012)
 - Lerende gemeenschap creëren voor leerkrachten
 - Duidelijke implementatiestrategie uitwerken

Twee leesprojecten

Prioritaire nascholing effectief begrijpend lezen
in de praktijk (in samenwerking met Schoolmakers)

20 scholen in heel Vlaanderen

2020-2022

Focus: de vijf sleutels

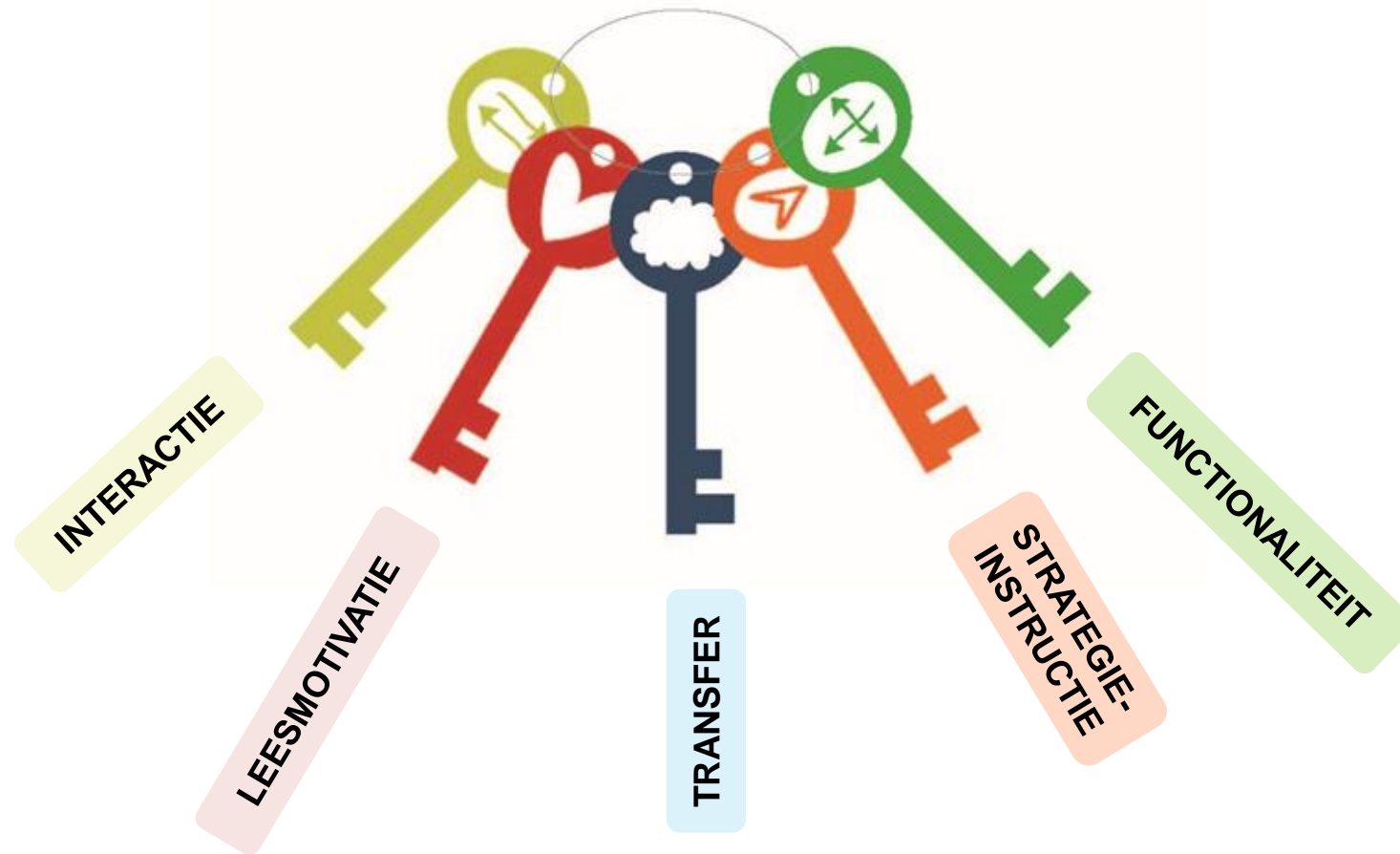
Lezen met klasse (in samenwerking met vzw De
Horizon en vzw De Rand)

18 scholen in de Vlaamse Rand

2020-2022

Focus: de kwaliteitsvolle leesomgeving

Prioritaire nascholing

Lezen met klasse

1 – Rijk leesaanbod

Leesplek

Gevarieerd aanbod

Rijke tekst

2 – Lezen de hele dag

Doelgericht

Domein- en klasoverstijgend

Lezen buiten de school

3 – Effectieve didactiek

Strategie-instructie en strategieën modellen

Vragen stellen

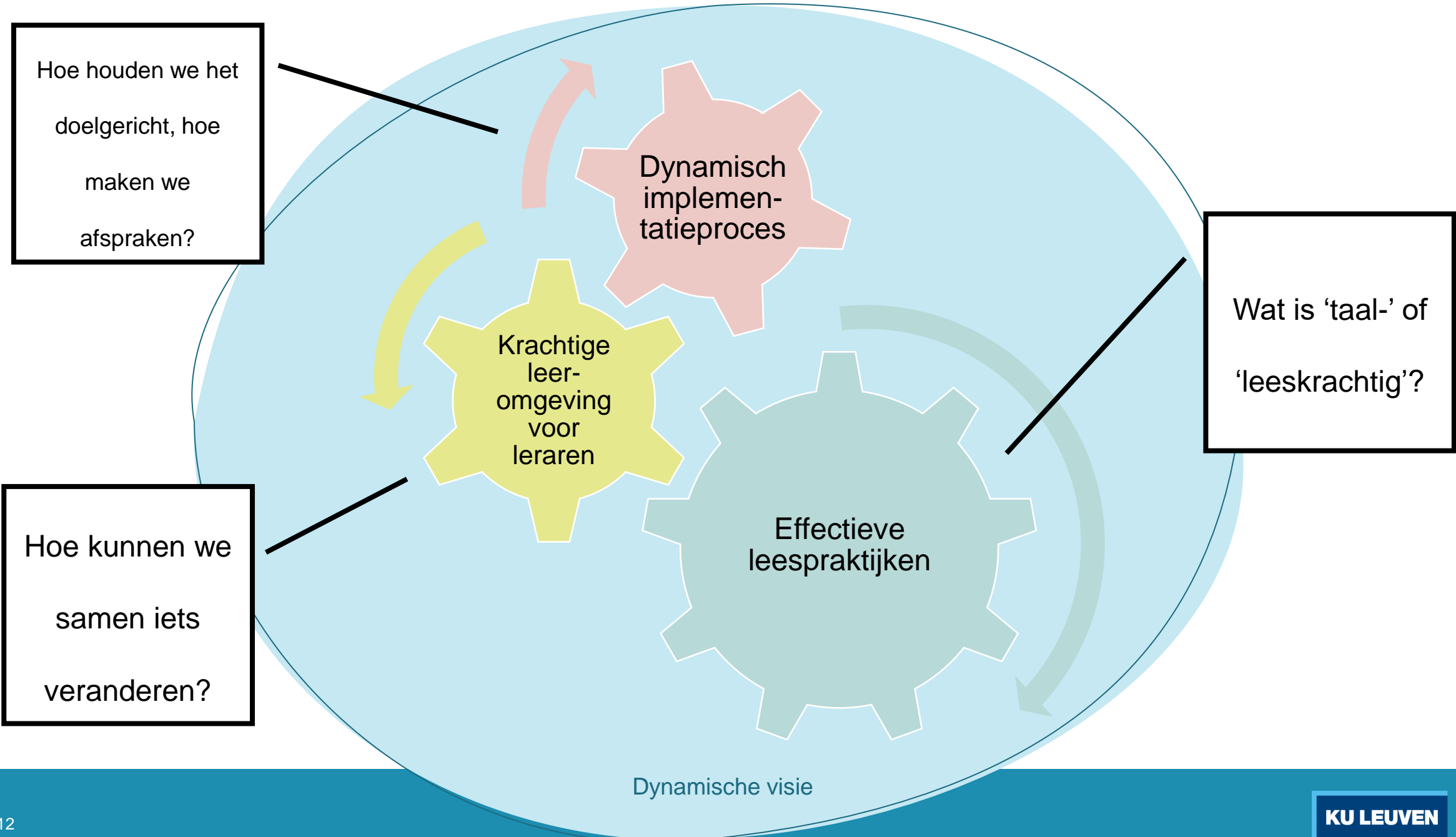
Interactie stimuleren

Visuele ondersteuning

Beleid maken, hoe doe je dat?

Wat is een beleid? Wat zijn acties? Wat is 'beleid maken'?

- Een beleid is geen rode map in het zorglokaal
- We spreken ook wel van 'taalpraktijken' in de plaats van 'taalbeleid'
- Taalbeleid gaat om doelgerichtheid, plannen en afspraken maken, en gezamenlijk leren en uitproberen om je school- en klaspraktijken taalkrachtiger te maken, om zo beter tegemoet te komen aan je noden van (ál) je leerlingen

Van theorie tot praktijk: hoe?

Deel 2

Krachtige leeromgeving voor leraren

- Kansen tot **samen leren**, profiteren van elkaars sterktes en ideeën
- Vermijden dat individuele leerkrachten verantwoordelijk worden voor uitdenken en uitvoeren van afzonderlijke acties
 - **Gezamenlijk** stappen zetten richting **gedragen** leesbeleid
 - Motivatie en eigenaarschap!

Krachtige leeromgeving voor leraren

Nood aan inhoudelijke professionalisering leerkrachten en:

Krachtige leeromgeving voor leraren: concreet

KIJKWIJZER KRACHTIGE LEESOMGEVING

C. Ondersteun het leesproces door

A. Creëer een positief, veilig en rijk leesklimaat door.....

- als leerkracht model te staan voor wat een “goede lezer” is
- voortdurend te laten merken dat lezen leuk en belangrijk is
- te blijven voorlezen
- een gevarieerd aantrekkelijk en toegankelijk boekenaanbod te voorzien
- tijd en ruimte
- ook de ouder:
- meertaligheid
- zelf een rijke taalgebruiker te zijn
- uit de weg te gaan

B. Maak gebruik van betekenisvolle leestaken door.....

- elke kans aan te grijpen om begrijpend lezen te integreren in verschillende leergebieden
- kinderen hun leesvaardigheid te laten inzetten om een functioneel, motiverend doel te bereiken
- boeiende en uitdagende leesopdrachten te geven die een overbrugbare kloof bevatten (iets nieuws dat kinderen met taal en met een tekst moeten kunnen doen)
- samenwerking in te bouwen binnen de leesopdrachten en leerlingen met elkaar in interactie te laten gaan over de tekst
- verbindingen te leggen met klasdoorbrekende of vakoverstijgende projecten

- van start te gaan met een effectieve leesinstructie
- leesstrategieën te modelen en je denkproces als geoefende lezer te verwoorden
- tijdens het lezen leerlinggerichte ondersteuning aan te bieden en ook weer af te bouwen
- met leerlingen in interactie te gaan over teksten
- interactie tussen lezers te stimuleren
- prikkelende vragen te stellen en gesprekstechnieken in te zetten
- taaldenkgesprekken te voeren aan de hand van de tekst

Dynamische
visie

Krachtige leeromgeving voor leraren: concreet

Krachtige leeromgeving voor leraren: concreet

Krachtige leeromgeving voor leraren: concreet

Mini theater met stokpopjes.
(Super papa)

Zoek de details.
(De Spiekpietjes/Boelies kerstplan)

Een nieuwe kapt voor een boek tekenen.

Domino met prenten uit het boek.
(Oh, Boris)

Prenten uit boeken in een mapje, met lege bladen ertussen: de kleuters tekenen zelf het vervolg van het verhaal

Luister en leg de prentjes op de juiste plaats.
(De Spiekpietjes/Hennie de heks)

Verstopmemorie met prenten uit het boek
(De kleine kerstboom)

Zoek in alle boeken uit de boekenhoek alle deuren op, alle bomen, hoeden, monsters, alles dat vliegt, alles dat geel is.

Krachtige leeromgeving voor leraren: concreet

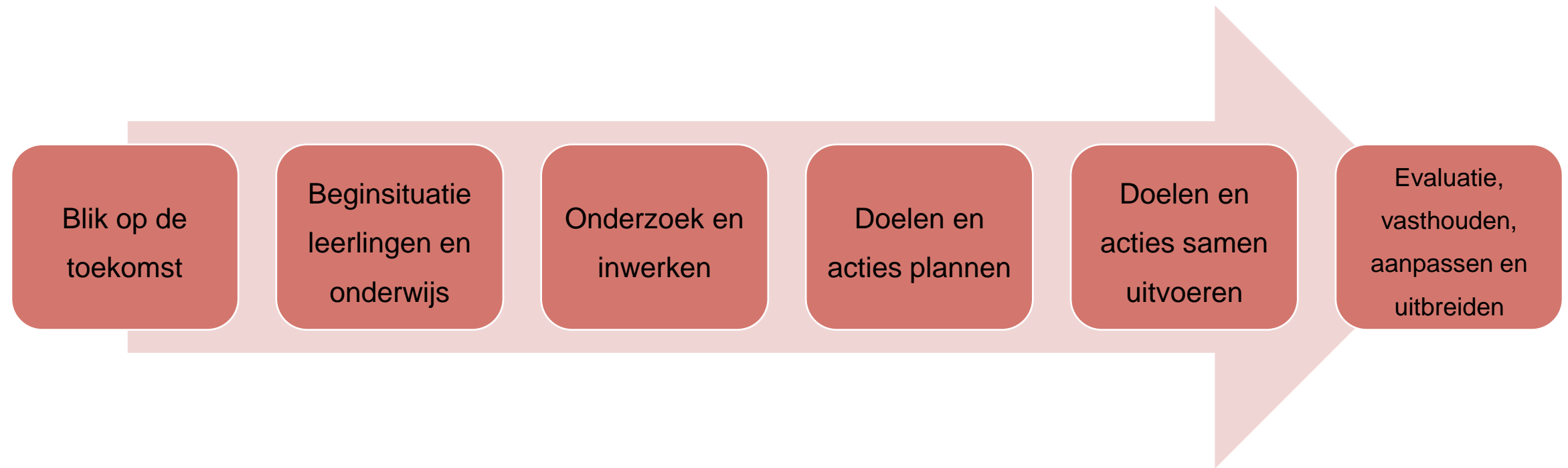

Krachtige leeromgeving voor leraren: concreet

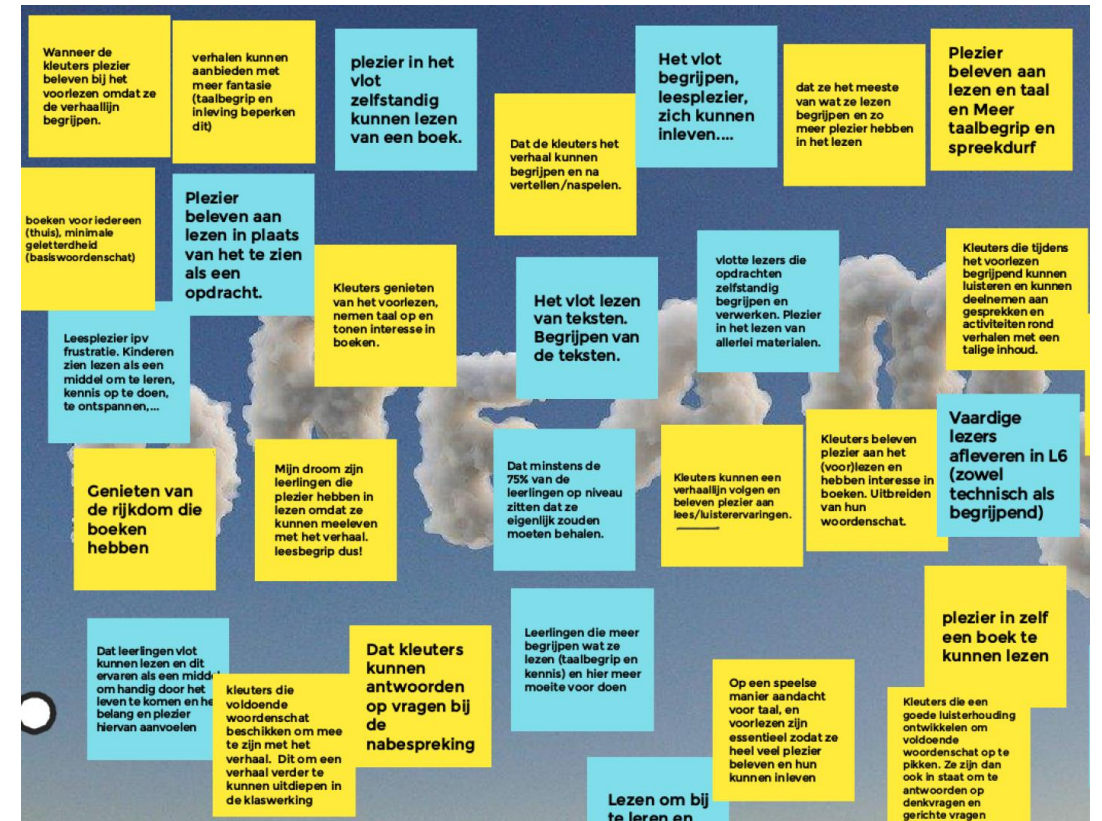
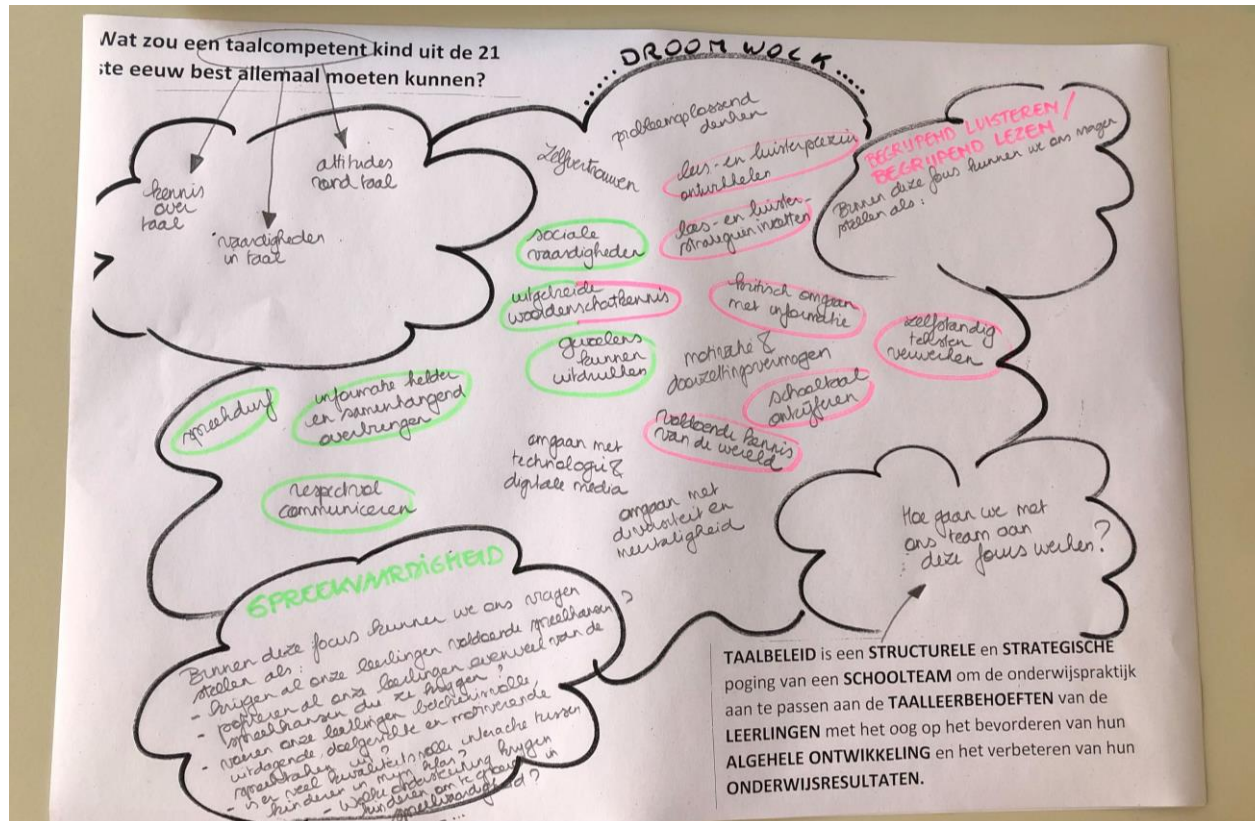

Implementatie

- Een aantal stappen

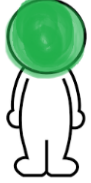

Implementatie: blik op de toekomst

Implementatie: blik op de toekomst

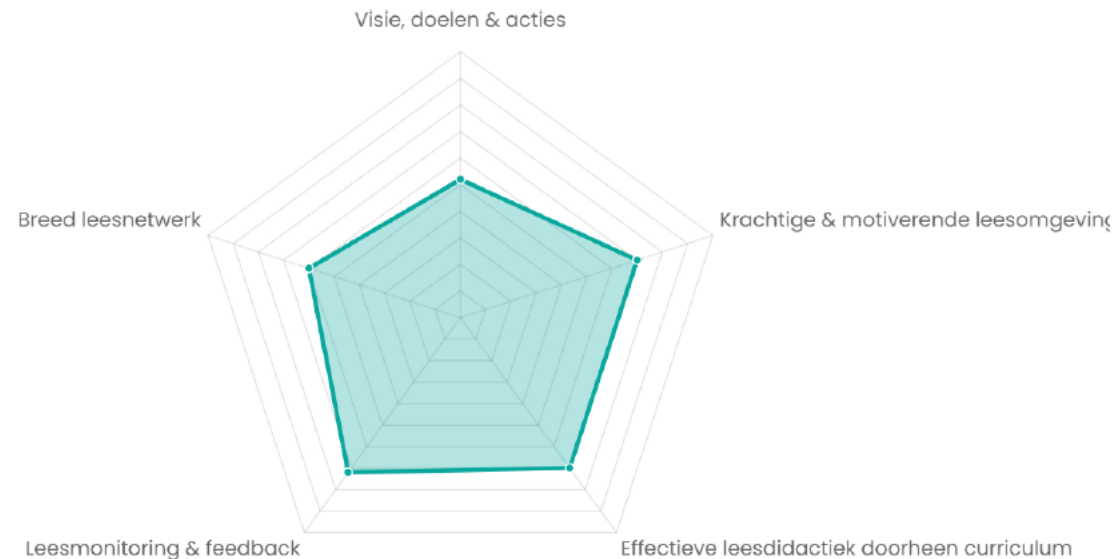
<p>HOOFD (denken)</p> 	<p>begrijpt het niet luistert niet denkt aan andere dingen kan de vraag niet herhalen afwezig begrijpt de opdracht niet maakt geen oogcontact voor zich uitkijken (dromerig) niet betrokken negatief zelfbeeld</p>
<p>HART (voelen)</p> 	<p>Kan de gevoelens niet bepalen van de andere persoon. reageert verkeerd op wat een andere leerling gezegd heeft In een groep voel je je kan zich niet in de andere verplaatsen alleen vragen om aandacht maar niet rond het juiste onderwerp → denken aan andere dingen, komen plots knuffelen ipv verhaal te volgen Voelt zich onbegrepen (wilt luisteren, maar kan aandacht er niet bijhouden) Heeft misschien soms wat frustraties</p>
<p>HANDEN, VOETEN (doen)</p> 	<p>voert enkel het eerste deel van een meervoudige opdracht uit. Kan de gevraagde opdracht niet uitvoeren veel aan het prutsen/prullen veel bewegen/ niet stil kunnen zitten <u>rechtstaan</u> midden in het verhaal Geen oogcontact Voert niet elk detail van de opdracht uit (of op een foute manier) Heeft een voorbeeld nodig, heeft het nodig dat jij of een medeleerling de opdracht voor doet.</p>

<p>HOOFD (denken)</p> 	<p>Begrijpt de opdracht, begrijpt wat er verteld wordt. Kan de opdracht, vraag herhalen in eigen bewoording. Maakt oogcontact opletten, kijken, mond open door aandacht kunnen antwoorden op vragen en extra vragen stellen</p>
<p>HART (voelen)</p> 	<p>Kan zijn/haar gevoelens bij een bep. opdracht, vraag verwoorden. Toont betrokkenheid. open staat om nieuwe dingen te ontdekken durf hebben om actief te spreken Toont medeleven (expressie) leeft mee met verhaal enthousiast veel lachen helpt anderen door opdrachten te herhalen positief zelfbeeld</p>
<p>HANDEN, VOETEN (doen)</p> 	<p>Kan afleiden uit de opdracht wat hij zij moet doen of uitvoeren. Kan verwoorden wat hij moet doen. Wat er verwacht wordt. Kan de opdracht meteen uitvoeren, zonder dat je het eerst voor doet. kan stilzitten of een stille houding aannemen</p>

Implementatie: beginsituatie

Vragenlijst ingevuld op schoolniveau

Afgelegd op 17 november 2020

Scan het leesonderwijs op je school

Scan je leesonderwijs

Implementatie: beginsituatie

- Bibliobus
- Poppenspel
- Boekenhoek
- Luistercd's
- Fotobekjes
- Nieuwsbrieven
- Stappenplannen
- Brieven met pictols
- Verhalen ~~rop~~ ≠ manieren
- Drama
- Toneel
- Zingen
- Versjes
- Vertellen met ~~leer~~ groepen school
- vertellen in niveaugroepjes
- gezelschapspelen
- ~~Ma~~ Buiten spelen
- Gewoontevorming
- Filosoferen
- Onthaal
- Keingmomenten
- Waarnemingen
- Taalspelletjes
Hakken / Plakken
Rymen

Dit doen we al !

- 7 hoeken
- Groepswerken / Samenwerken
- letters
- Taalkasje

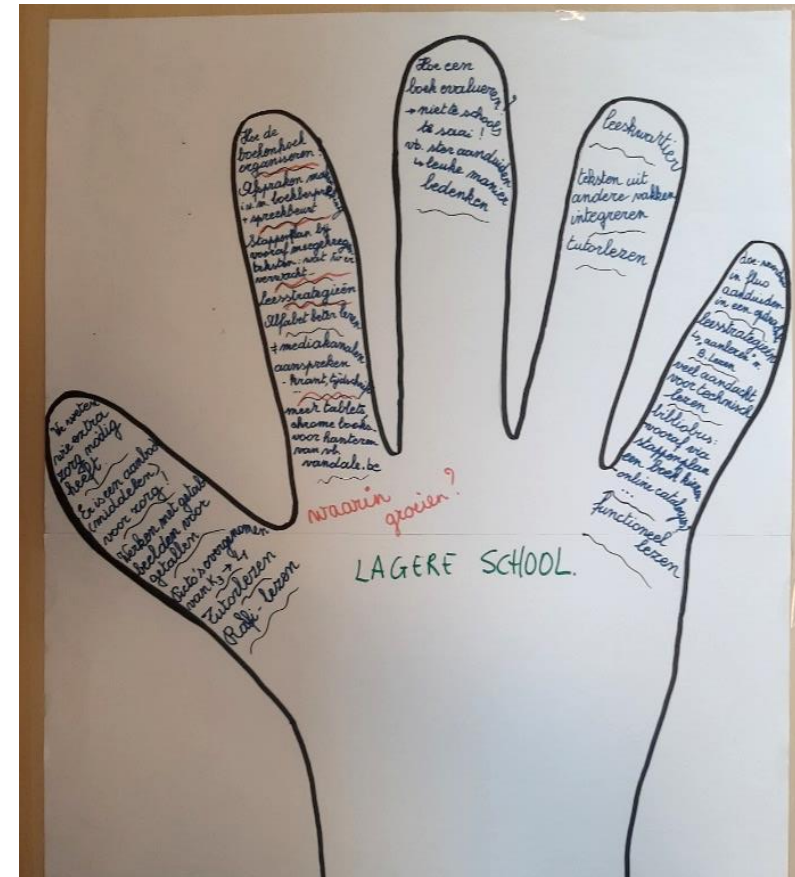
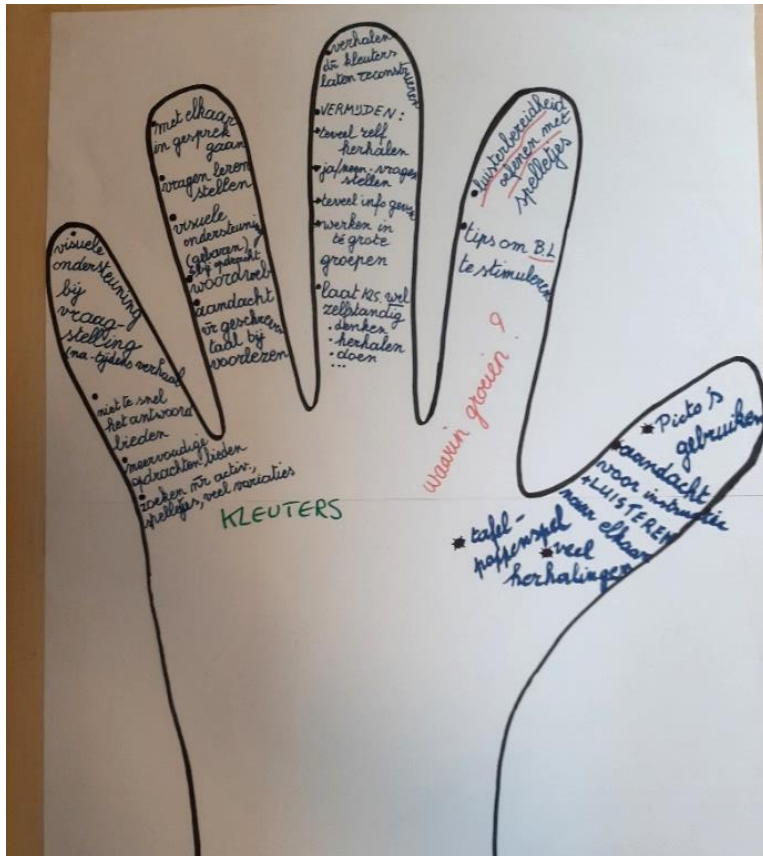

individueel onthaal
informele contacten met de ouders
bij het brengen in de klas.
pictols brieven

Dit vinden we goed !

taalkaarten
poppenkast zonder taal
tik-tok
meespelen en heel veel verwoorden.
heel veel liedjes zingen
taal op ≠ manieren aanbrengen
(verhalen/versjes...)

Implementatie: beginsituatie

Implementatie: onderzoek en inwerken

Dynamische
visie

KU LEUVEN

CTO

de Horizon
Spelenderwijs taalonderwijs

TOEKOMSTFORUM
HalleVilvoorde
Centrumregio

de Rand

CENTRUM VOOR TAAL & ONDERWIJS

EEN KWALITEITSVOLLE LEESOMGEVING

Pedagogische studiedag
Lezen met Klasse 2020-2021

Automatisch opslaan Studiedag_ParkAal... Zoeken Siel Vienne

Bestand Start Invoegen Ontwerpen Overgangen Animaties Diavoorstelling Controleren Beeld Opnemen Help Acrobat Poll Everywhere Delen

Plakken Nieuwe Dia's opnieuw gebruiken Klembord Dia's Lettertype Alinea Tekenen Vormen Schikken Snelle stijlen Adobe Acrobat Sprak Designer

42

4. strategie-instructie uitgelicht *Verbonden*

Verbindingen maken Samenvatten Tekststructuur herkennen

Tekstinhoud visualiseren Tekstoriëntatie en leesdoelen

Begrip bewaken en verhelderen Vragen stellen

43 Centrum voor taal en Onderwijs KU LEUVEN CTO

Implementatie: doelen en acties plannen

groep B

TOP 10

ONZE TOP 10 – LUISTEREN EN SPREKEN

	Ingeburgerd in onze school? +/-1?	Werkpunt voor mij/ voor onze school? +/-1?
1. In kleinere groepjes wederom spreekdurf te stimuleren en actief luisteren!	meer ingeburgerd bij ks	minder in sommige leerjaren
2. Spreekkaartjes en luisterkaartjes te introduceren		
3. Meer tougkoppelen naar de thuistaal		
4. Betrokkenheid van de ouders in hun taal meer stimuleren		
5. Betrokkenheid van de ouders van de Nederlandse taal, dat zij het belang inzien van de kennis van de Nederlandse taal		x
6. Inschrijvingen verlopen volledig vlekkeloos		
7.		
8.		
9.		
10.		

groep D

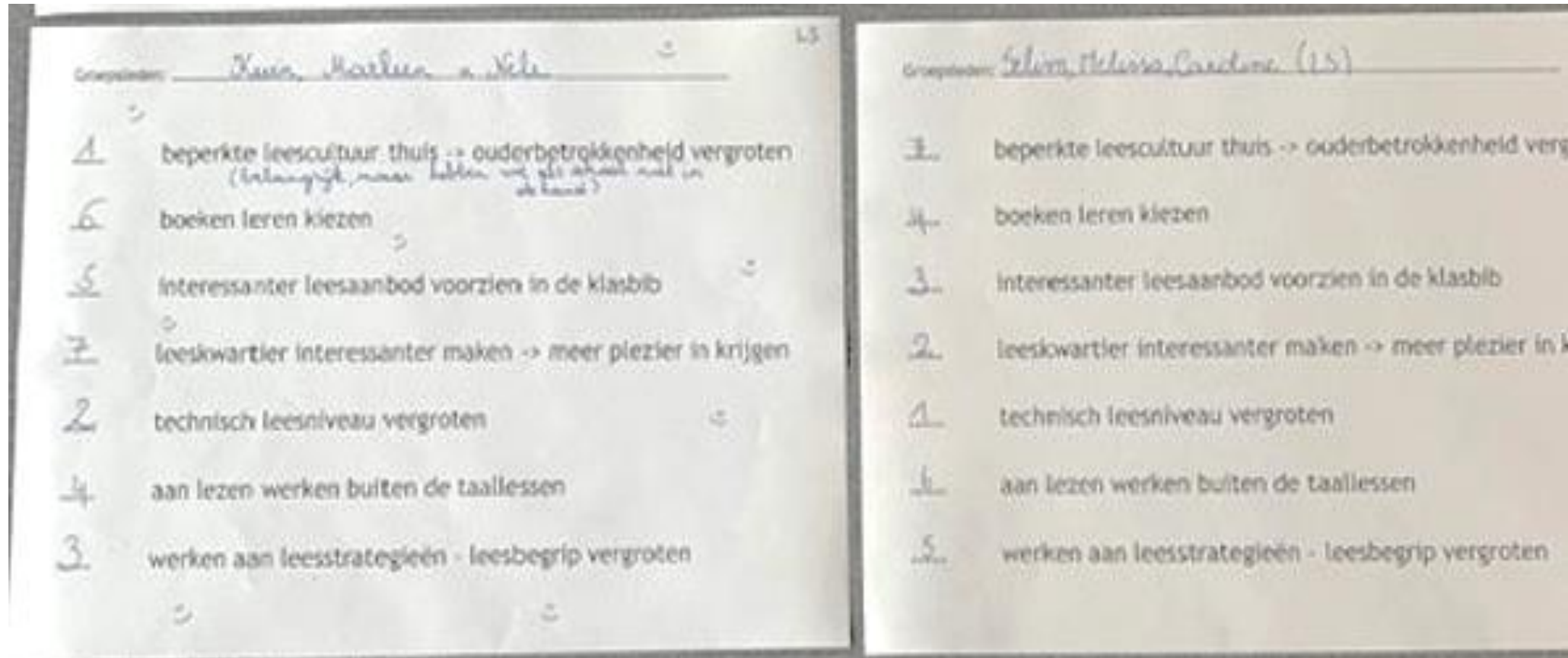
TOP 10

ONZE TOP 10 – LUISTEREN EN SPREKEN

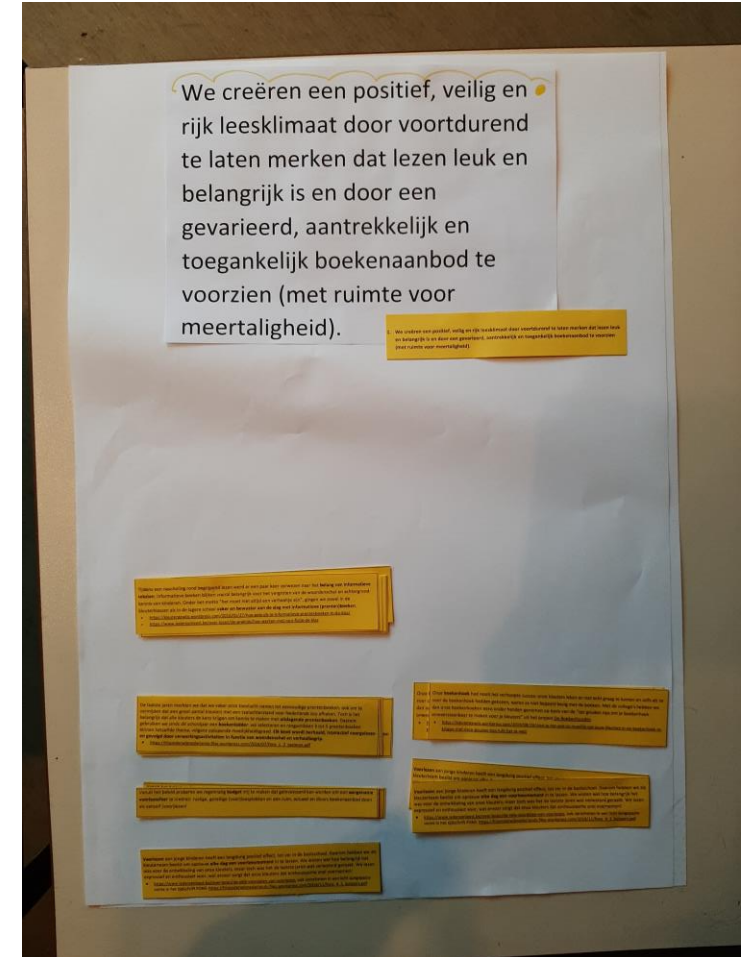
	Ingeburgerd in onze school? +/-1?	Werkpunt voor mij/ voor onze school? +/-1?
1. DOEL: thuis vertellen over hun dag, extra 'vrij' praten in de klas. Luisteren naar elkaar, tips geven... (reflexie momenten → evaluatie van de dag (dagboek leerlingen)) DOEL: ook spreken thuis (in) en in de klas op school		
2. Werkendat (opdrachten of foto's wat is gedaan → vertellen op ma.) DOEL: Samenhanghouding met school, dan uitleggen, luisteren en interpreteren	4 ^{de} + 1ste + K3	leerlijn heel de school
3. Happy Friday dana	nee	heel de school
4. Heer infrastructuur om buiten les te organiseren	nee	heel de school
5. leerlijn in boekopdrachten, sprekeopdrachten, ...	ja, geen leerlijn	leerlijn

Dynamische visie

Implementatie: doelen en acties plannen

Implementatie: doelen en acties plannen

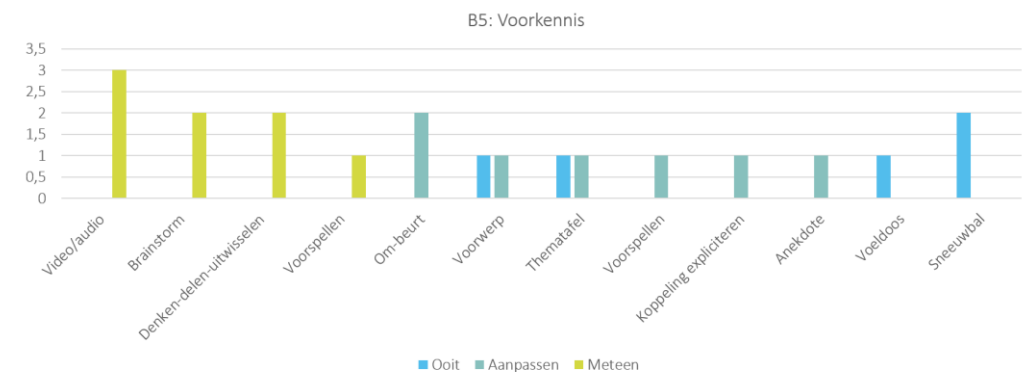
Implementatie: doelen en acties plannen

Implementatie: doelen en acties plannen

<p>Tina</p> <p>Collaborative strategic reading Er worden 3 fases in het leesproces onderscheiden: voor, tijdens en na het lezen.</p> <p>Bij elke fase worden één of meerdere strategieën doelbewust ingezet: voorkennis activeren en voorspellen, begrip monitoren, de kern begrijpen, samenvatten en reflecteren. De leerlingen krijgen elk een specifieke rol om hun samenwerking te bevorderen.</p>	<p>Britt</p> <p>Een boek voor twee</p> <p>(1) Expliciete instructie in begrijpend-leesstrategieën om een tekst beter te begrijpen: de leraar zet doelgerichte activiteiten in om de leerlingen bewust te maken van het actieve karakter van het leesproces.</p> <p>(2) peer tutoring als werkwijze om de leerlingen inoefenen van de begrijpend-leesstrategieën.</p>	<p>Britt</p> <p>Reciprocal teaching De klas wordt in groepen verdeeld. Iedere leerling krijgt een specifieke strategie toegewezen. De leerlingen lezen samen een stuk van de tekst. Bij een volgend stuk krijgen ze een andere strategie.</p> <p>Rollen: samenvatter, vragensteller, verduidelijker (hier zitten de herstelstrategieën), voorspeller</p>
<p>Tina</p> <p>Tijdens het voorlezen modelt de leerkracht hoe hij wanneer hij iets niet begrijpt naar de afbeeldingen kijkt. Hij verwoordt hierbij hardop wat hij denkt/ziet. De leerkracht geeft de leerlingen een inkijkje in het denkproces van een geoefende lezer.</p>	<p>De leerlingen hebben een hulpkaart die ze kunnen gebruiken tijdens het lezen. Deze hulpkaart geeft enkele mogelijke stappen die een leerling kan inzetten om de tekst te begrijpen.</p> <p>Bijvoorbeeld: "heb je al naar de afbeeldingen gekeken?", "Kan je een stukje opnieuw lezen?", "vraag hulp aan de leerkracht."</p>	<p>Met behulp van schoolbrede visualisaties van de leesstrategieën, krijgen leerlingen inzicht in het bestaan van de verschillende strategieën en de functie van de strategieën. De leerkracht gebruikt consequent de schoolbrede visualisaties van de strategieën.</p>
<p>Tina</p> <p>De leerlingen zijn het gewoon om de leerkracht om hulp te vragen wanneer ze vastlopen bij het lezen van een tekst. Dat gebeurt echter enkel wanneer ze andere stappen (bv. terug- en verder lezen) eerst doorlopen hebben. De leerkracht kan dan de leerlingen wijzen op het gebruik van herstelstrategieën.</p>	<p>De leerkracht modelt hoe hij het woordenboek gebruikt tijdens het lezen. Hij stoot tijdens het lezen op een onbekend woord en zoekt het op in het woordenboek.</p>	<p>De leerlingen leren hoe ze een woordenboek kunnen gebruiken. Tijdens de lessen waarin wordt gelezen wordt het woordenboek ingezet als woordleerstrategie.</p>

Veelgekozen acties

Implementatie: doelen en acties uitvoeren

Lezen en leesplezier in de klas	
1.	Heb je een gezellige, ordelijke en rustige leesplek in je klas? (wel of niet geïntegreerd in de boekenhoek als die er is)
2.	Zijn er aangepaste meubels in die leesplek? (een tapijt, kussens, een zeteltje, een poef, etc.)
3.	Is lezen zichtbaar op die plek? (posters, quotes, duidelijk zichtbare boeken, etc.)
4.	Is het leeshoekje afgelegen, of net helemaal geïntegreerd in je klaswerking?
5.	Is er een boekenhoek in de klas? Of een andere ruimte waar een aanbod aan teksten voorzien is?
6.	Op welke manier zijn de boeken geordend?
7.	Staan er boeken of andere teksten in de kijker? (kaft naar voren, op ooghoogte, etc.)
8.	Welke afspraken zijn er gemaakt over (het lezen in) de boekenhoek? Zijn die afspraken duidelijk voor de leerlingen en leven ze de afspraken na?
9.	Welke teksten staan er in de boekenhoek? (verhalende boeken, informatieve boeken, kookboeken, tijdschriften, strips, luisterboeken, kranten, brochures, poëzie, ...)
10.	Staan er teksten in andere talen in de boekenhoek? Wordt de diversiteit van de klas weerspiegeld?
11.	Krijgen leerlingen de gelegenheid om de boekenhoek mee vorm te geven, zowel op creatieve wijze als inhoudelijk? (boeken meebrengen van thuis, schilderen / tekenen qua inrichting, afspraken mee vormgeven, ...)
12.	Wat gebeurt er in de boekenhoek, wat is de functie ervan? (Vrij lezen, boeken gebruiken voor opdrachten of in het geval van de leerkracht voor lessen, plaats voor voorleesmomenten, ...)
13.	Is lezen zichtbaar in de rest van de klas? (Hangen er bv. zaken omhoog die te maken hebben met het verhaal dat je voorleest, of met de teksten die je gebruikt tijdens de les? Of maak je gebruik van andere posters die met lezen te maken hebben? Staan er boeken op de vensterbank of ergens anders?)

Krachtige leeromgeving voor leraren

Implementatie: doelen en acties uitvoeren

Krachtige
leeromgeving
voor leraren

Implementatie: evaluatie, vasthouden, aanpassen en uitbreiden

Implementatie: evaluatie, vasthouden, aanpassen en uitbreiden

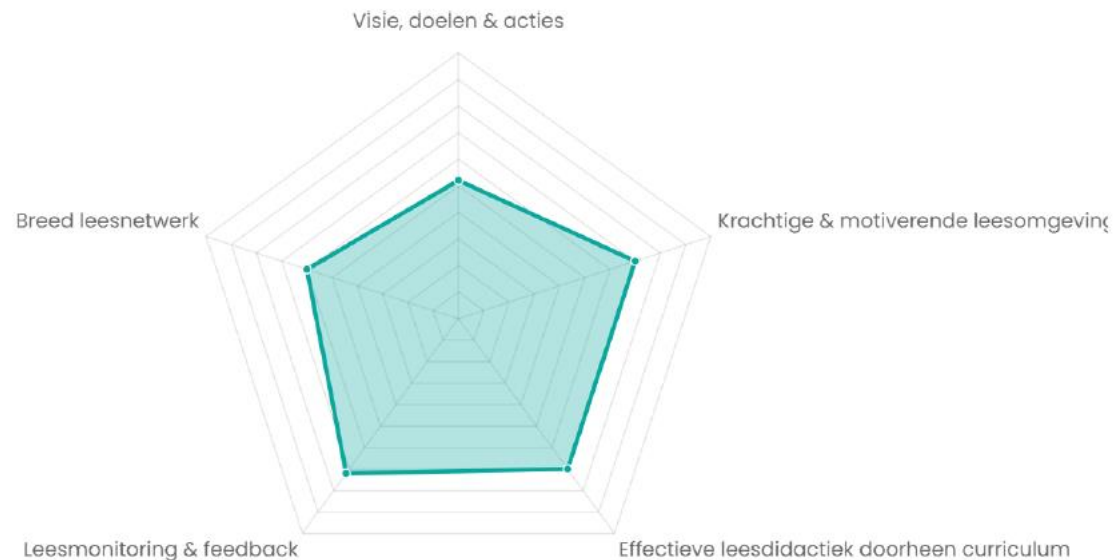

Implementatie: evaluatie, vasthouden, aanpassen en uitbreiden

AMBITIE OP LEERLINGNIVEAU		EVALUATIE
DOELEN VOOR DE LEERKRACHTEN	ACTIES	EVALUATIE
DOELEN OP SCHOOLNIVEAU	ACTIES	EVALUATIE

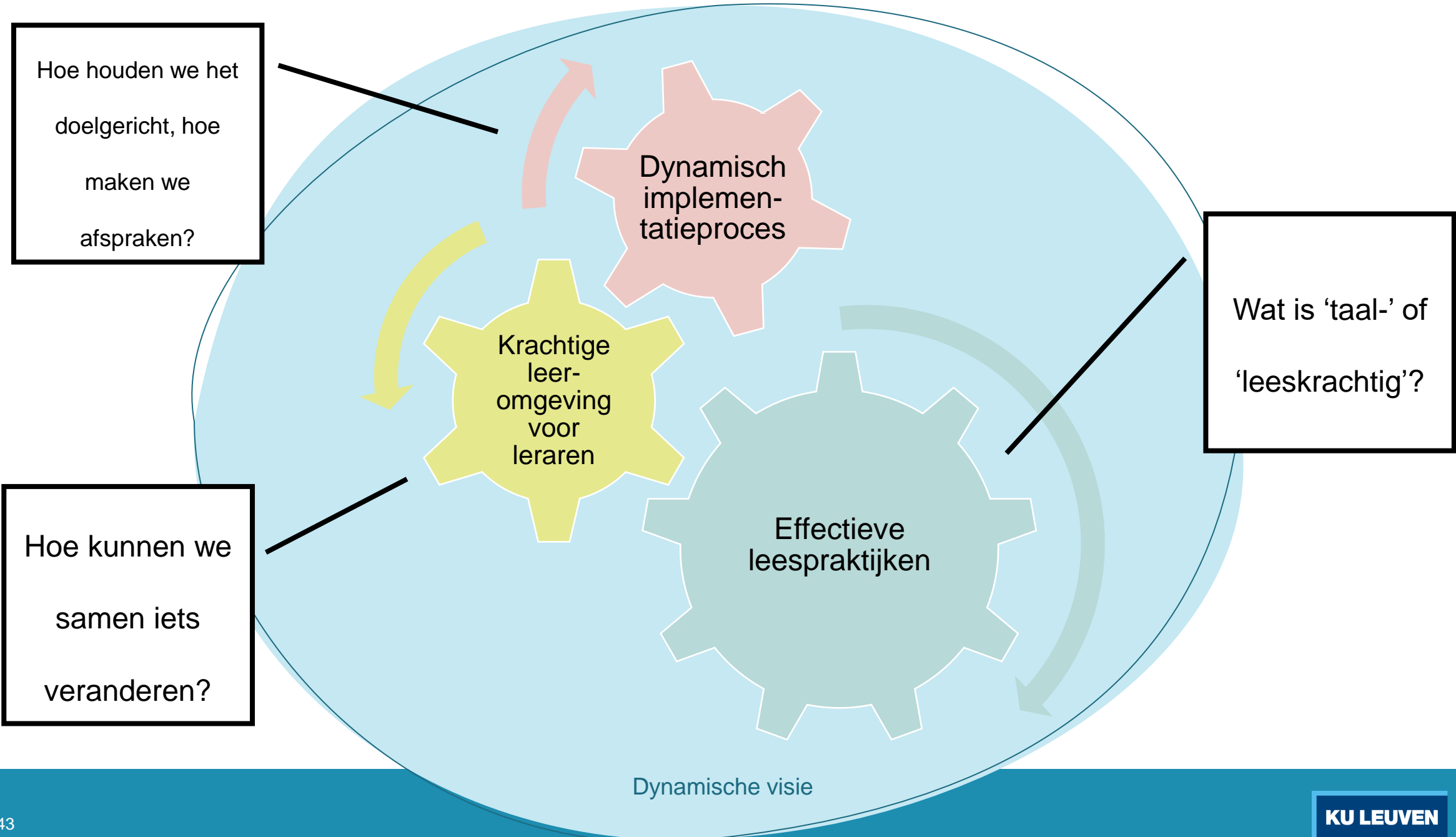
Rapportage: uit te voeren acties inplannen in de agenda en opvolgen	Leerkrachten maken 1 keer per week notities in de agenda over het verloop van de acties.
De leerkrachten reflecteren 2x per jaar (begin en einde schooljaar) over het creëren van een krachtige leesomgeving in hun klaspraktijk aan de hand van een vragenlijst.	Zelfobservatie: de leerkrachten vullen aan het begin en op het einde van het schooljaar een kijkwijzer in over hun eigen klaspraktijk.
Observatie door een coach/medeleerkracht/zorgleerkracht/... a.d.h.v. een kijkwijzer	Rapportage a.d.h.v. de agenda van de PV's
Flitsbezoeken /opvolging via streekproef door directie	Vast item op personeelsvergaderingen: per graad bespreken hoe de acties lopen en daarvan een schriftelijke neerslag voorzien
Turven hoe vaak een bepaalde actie wordt uitgevoerd.	De leerkrachten bevragen hun leerlingen (mondeling/schriftelijk) over de lees- of luisterkansen die ze krijgen in de klas.

Implementatie: evaluatie, vasthouden, aanpassen en uitbreiden

Scan
het
leesonderwijs
op je school

Scan je leesonderwijs

Samenvatting: krachtige elementen taalbeleid

- Op welk tandwiel in jullie leesbeleid moet je nog het meeste inzetten?
- Wat neem je mee uit deze sessie? (werkvormen, ideeën, ...)

